

Webinar Kunst in Opdracht

22.10.2024

DE KUNST VAN HET BEMIDDELEN
TUSSEN MENS EN OMGEVING
*De rol van Kunst in Opdracht
in socio-ecologische transitie*

Onderzoek in opdracht van

DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA

Vlaanderen
verbeelding werkt

▶ UHASSELT

Webinar Kunst in Opdracht

22.10.2024

Welkom

DEPARTEMENT
CULTUUR,
JEUGD & MEDIA

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

UHASSELT

Laureline Soubry

Departement Cultuur, Jeugd en Media
Platform Kunst in Opdracht

Prof. Liesbeth Huybrechts

UHasselt

-
-
-
0. Intro door Vlaamse Landmaatschappij	7 min
1. De rol van kunst in socio-ecologische transitie	10 min
2. Dialogische aanpak van kunst processen	
3. De kunst tussen het bemiddelen tussen mens en omgeving	
4. Handleiding Aan de hand van concrete voorbeelden	30 min
5. Reflectie op het parcours	10 min
6. Q&A	15 min
7. Outro door Kunst in Opdracht	3 min

© Recetas Urbanas, MontaNa Verde, De Coninckplein Antwerpen,
uit de Middelheimmuseum groepstentoonstelling Experience Traps, 2018.
Foto: Tom Cornille

1. DE ROL VAN KUNST IN SOCIO-ECOLOGISCHE TRANSITIES

© PAZUGOO, Andy Weir, 2021

2. DIALOGISCHE AANPAK VAN KUNSTPROCESSEN

**“Hoe kunnen organisaties kunst inzetten
als benadering om bij te dragen aan een gedeeld begrip en actie
rond socio-ecologische transitie met zo divers mogelijke actoren?”**

Via een participatief proces

PARTICIPATIEF PROCES

1. Diepte-interviews & locatiebezoeken

Bij overheidsinstellingen in samenwerking met Kunst In Opdracht

2. Workshopdagen rond deelvragen & kunstcases

De verschillende posities van de deelnemers:
opdrachtgever – kunstenaar - bemiddelaar

3. Reflectiemoment

De rollen van kunst in socio-ecologische transitie

3. DE KUNST VAN HET BEMIDDELEN TUSSEN MENS EN OMGEVING

STRUCTUUR VAN EEN PROJECT

1. Vooronderzoek

2. Contextanalyse

3. Opzet van een project

Monitoring en beoordeling via een participatiegroep

4. Uitvoeringsplan

5. Nazorgtraject

4. DE HANDLEIDING

1

Hoe definieer je in een voorverkenning de rol en de plaats van het kunstproject in dialoog met een specifieke transitie?

2

Hoe integreer je het kunstproject in de projectstructuur eigen aan je instelling?

3

Hoe begeleid je de kunstopdracht in de realisatiefase?

4

Hoe organiseer je de nazorg van het kunstproject?

5

Wat kunnen we meenemen als aandachtspunten/suggesties naar de toekomst voor het organiseren van kunstopdrachten?

2. DE HANDLEIDING

1

Hoe definieer je in een voorverkenning de rol en de plaats van het kunstproject in dialoog met een specifieke transitie?

2

Hoe integreer je het kunstproject in de projectstructuur eigen aan je instelling?

3

Hoe begeleid je de kunstopdracht in de realisatiefase?

4

Hoe organiseer je de nazorg van het kunstproject?

5

Wat kunnen we meenemen als aandachtspunten/suggesties naar de toekomst voor het organiseren van kunstopdrachten?

2. DE HANDLEIDING

I. Hoe definieer je in een voorverkenning de rol en de plaats van het kunstproject in dialoog met een specifieke transitie?

Wat is de **concrete aanleiding** van het project? Hoe kwam je bij de idee?

Context?

Locatie: Bij welke contextuele kwaliteiten eigen aan de locatie van het werk kan het kunstproject aansluiten?

Historisch: Hoe verhoudt het project zich tot de geschiedenis van de plek?

Artistiek: Hoe verhoudt het kunstproject zich tot bepaalde artistieke tendensen?

Wat is de **visie** op wat de opdracht moet doen in relatie tot die transitie?

Wat is de **maatschappelijke transitie of thematiek** waar(tot de opdracht zich verhoudt)? Tot welke materiele en immateriele realiteit moet de kunstopdracht zich verhouden?

Actoren?

Wie is reeds betrokken in de opdracht?

Wie wil je betrekken via de kunstopdracht?

Hoe formuleer je **een bestek** voor het mee uitwerken van deze contextanalyse? Voorbeeldbestekken kunnen daarin ondersteunen.

Doelstelling? Wat wil je bereiken met het kunstproject?

Taakverdeling

Wie zal wat precies doen in het hele proces?

Gaat er iemand extern nodig zijn om (delen van) het proces te begeleiden of zorg je als instelling hier zelf voor?

Zorg voor duidelijke afspraken tussen kunstenaar en team de taakverdeling en verantwoordelijkheden.

© Graffiti tekening vos op de animalinas-route, Straatkunstenaar Dzia. (2021).

1

Hoe definieer je in een voorverkenning de rol en de plaats van het kunstproject in dialoog met een specifieke transitie?

2

Hoe integreer je het kunstproject in de projectstructuur eigen aan je instelling?

3

Hoe begeleid je de kunstopdracht in de realisatiefase?

4

Hoe organiseer je de nazorg van het kunstproject?

5

Wat kunnen we meenemen als aandachtspunten/suggesties naar de toekomst voor het organiseren van kunstopdrachten?

2. DE HANDLEIDING

2. Hoe integreer je het kunstproject in de projectstructuur eigen aan je instelling?

Bekijk **de projectstructuur** van je organisatie en breng die in verband met de projectstructuur van het kunstwerk. Zijn er kansen? Zijn er conflicten?

Hoe maak je een bestek?
Voorbeeldbestekken kunnen daarin ondersteunen.

Hoe formuleer je de **opdrachtschrijving** voor het kunstproject?
"Wichtigste begrippen" kunnen daarin ondersteunen, omdat ze via een aantal kernbegrippen de verwachting rond kunst in de Opdracht articuleren. Dit is een groot belang om het traject samen te communiceren en te evalueren.

Hoe lig je een **overeenkomst met de onderlinge afspraken of consortium vast?**

Voorbeeldovereenkomsten kunnen hier handig zijn.

Hoe organiseer je een selectieprocedure? Dit omvat:

- Het opmaken van **een long- en of shortlist** van verschillende profielen van kunstenaars die interessant kunnen zijn in een bepaalde context (heel onderzoekend, sociaal ingesteld, ...) en die aangeschreven kunnen worden.
- Het opmaken van **de uitnodiging naar kunstenaars**. Daarin moet duidelijk zijn wat er gevraagd wordt van de kunstenaar: een portfolio, een concept of een uitgebreid voorstel. Bij de twee laatste gevallen geldt een vergoeding. Ook moeten daarin - op basis van de richtinggevers - de selectie- en gunningscriteria opgelijst worden.
- Het bepalen van **een procedure om de oproep te verspreiden** om kunstenaars te bereiken. Dat kan via een open call (heel breed selecteren), een gesloten wedstrijd (een beperkt aantal kunstenaars worden uitgenodigd op basis van short of longlist) of de rechtstreekse toewijzing aan één kunstenaar.
- Het samenstellen van **een selectiecommissie om een kunstenaar te kiezen**. het kan gaan om enkel de opdrachtgever samen met de bemiddelaar als adviseur, het hele team van je organisatie en/of lokale actoren en stakeholders (bv. specifieke medewerkers van de gemeente, vertegenwoordigers van de lokale buurtwerking, fietsbond, ...).

© 'Egularbre' door kunstenaarsduo Driessens en Verstappen, 2023.
Foto Uitvoering: Ilvo

1

Hoe definieer je in een voorverkenning de rol en de plaats van het kunstproject in dialoog met een specifieke transitie?

2

Hoe integreer je het kunstproject in de projectstructuur eigen aan je instelling?

3

Hoe begeleid je de kunstopdracht in de realisatiefase?

4

Hoe organiseer je de nazorg van het kunstproject?

5

Wat kunnen we meenemen als aandachtspunten/suggesties naar de toekomst voor het organiseren van kunstopdrachten?

2. DE HANDLEIDING

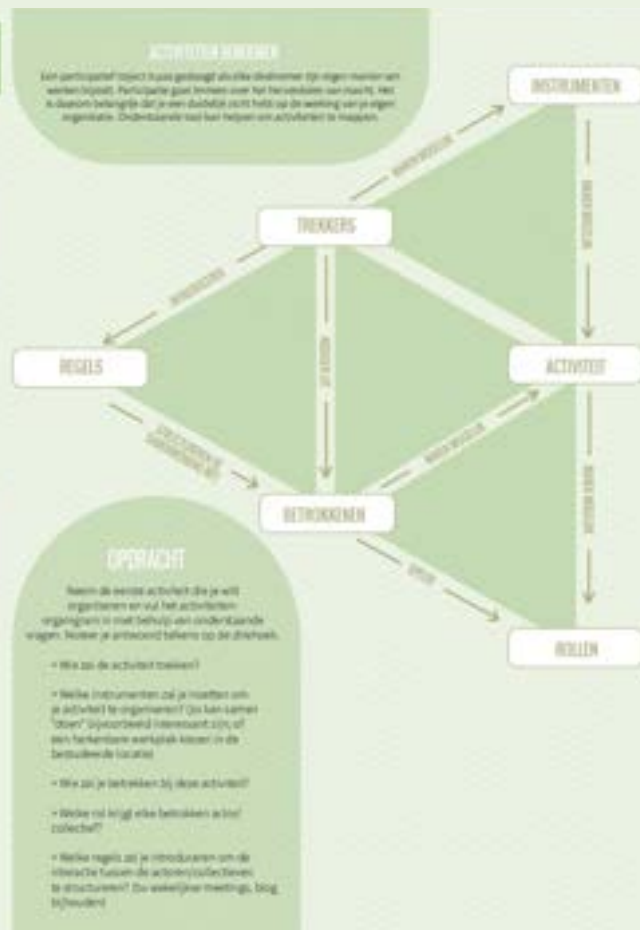
3. Hoe begeleid je de kunstopdracht in de realisatiefase?

In welk onderdeel van je organisatiecultuur als opdrachtgevende instelling introduceert het kunstproject veranderingen?

- Instrumenten waarmee je werkt
- Betrokkenen waarmee je werkt
- Regels eigen aan je organisatie
- Rollen eigen aan je organisatie

Beschrijf de activiteiten die je wilt organiseren aan de hand van het kunstproject. (Zie taal hiernaast: **ACTIVITEITEN INRICHTEN**)

Zijn er **spanningen** bij het introduceren van deze veranderingen (bv. omdat je onvoldoende expertise hebt, je collega's niet klaar zijn)? Beschrijf deze spanningen.

© Workshop
woonzorgcentrum,
2023
Foto: Clara Spilliaert

© Inhoudiging te
mercatoereiland, 2023
Foto: Clara Spilliaert

1

Hoe definieer je in een voorverkenning de rol en de plaats van het kunstproject in dialoog met een specifieke transitie?

2

Hoe integreer je het kunstproject in de projectstructuur eigen aan je instelling?

3

Hoe begeleid je de kunstopdracht in de realisatiefase?

4

Hoe organiseer je de nazorg van het kunstproject?

5

Wat kunnen we meenemen als aandachtspunten/suggesties naar de toekomst voor het organiseren van kunstopdrachten?

2. DE HANDLEIDING

4. Hoe organiseer je de nazorg van het kunstproject?

Hoe stel je een **nazorgovereenkomst** op?

Wie stelt zich **verantwoordelijk** voor de ondersteuning en bemiddeling tussen kunstwerk, kunstenaar, opdrachtgevers en stakeholders nadat het project gerealiseerd is?

Welke **verzekeringen** zijn nodig?

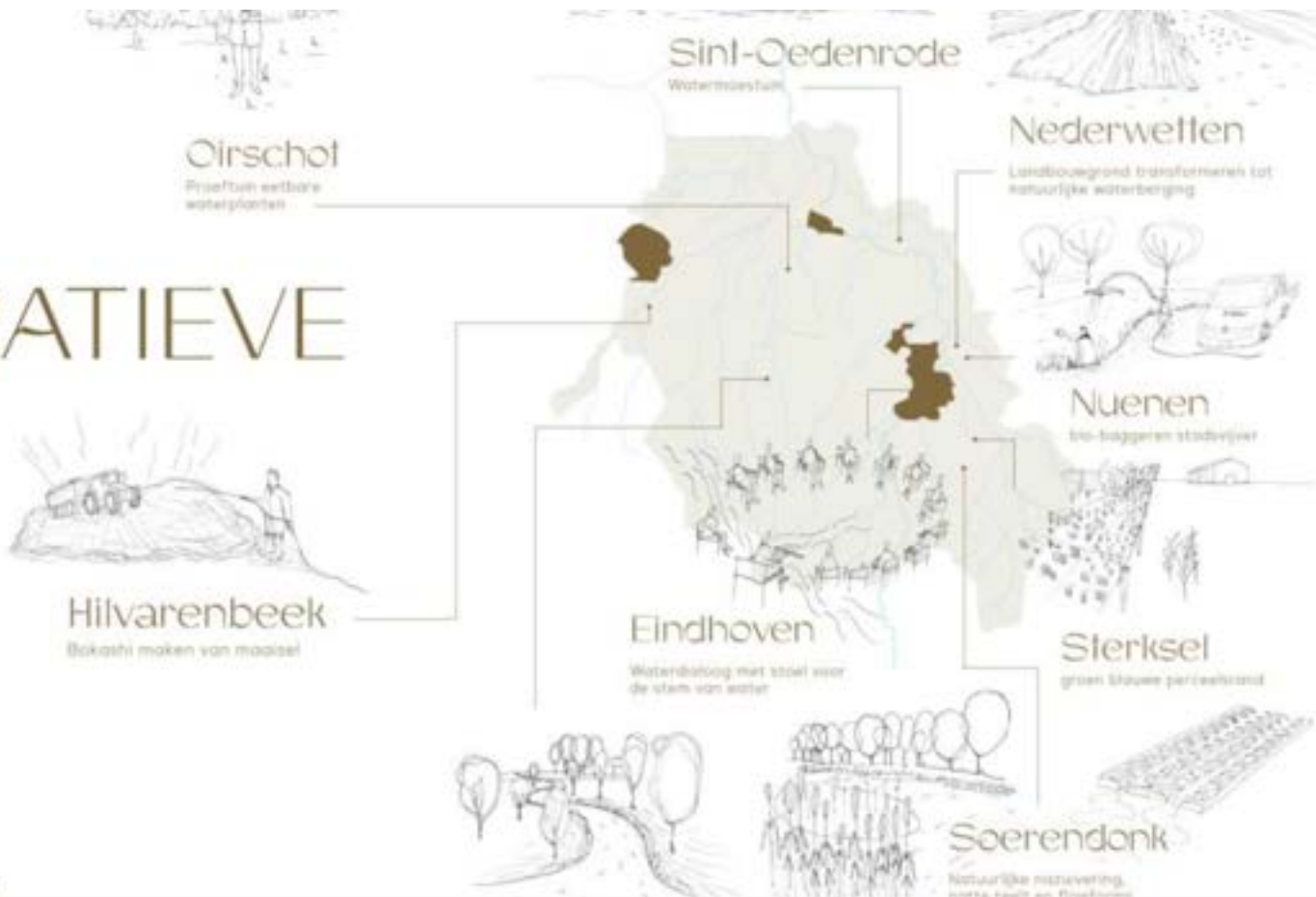
Welke **concrete instructies** wil je meegeven rond nazorg (technisch), maar ook hoe het werk moet verder leven, esthetisch of op vlak van communicatie?

Hoe maak je het werk **omgevingsbestendig**?

REGENERATIEVE KAART

Op deze kaart zie je een verzameling van plekken waar regeneratief waterbeheer nu al wordt toegepast in het stroomgebied van Waterschap De Dommel.

Regeneratief waterbeheer gaat over het creëren van omstandigheden zodat het zelfherstellend vermogen van water in de natuur wordt gestimuleerd. Als we waterbeheer vanuit dat perspectief benaderen, creëren we een holistische, innovatieve vorm van zorg dragen voor het water. Waterbeheer waarbij de herstellende kracht van de natuur centraal staat.

1

Hoe definieer je in een voorverkenning de rol en de plaats van het kunstproject in dialoog met een specifieke transitie?

2

Hoe integreer je het kunstproject in de projectstructuur eigen aan je instelling?

3

Hoe begeleid je de kunstopdracht in de realisatiefase?

4

Hoe organiseer je de nazorg van het kunstproject?

5

Wat kunnen we meenemen als aandachtspunten/suggesties naar de toekomst voor het organiseren van kunstopdrachten?

2. DE HANDLEIDING

5. Wat kunnen we meezemen als aandachtspunten/suggesties naar de toekomst voor het organiseren van Kunst in Opdracht projecten?

Wat waren de Aandachtpunten voor elke fase?

- Voorverkenning/Contextanalyse
- Integratie van de projectstructuur
- Realisatiefase
- Nazorg

Wat zijn suggesties voor een volgende kunst in opdracht project?

LIVING LAB HERK & MOMBEEK

landschap om droogte en overstroming zoveel mogelijk te voorkomen?
Hoe doen we dat niet enkel in onze beken, maar ook in onze dorpen, onze
landbouw en onze natuur? Het komende anderhalf jaar werken we met
een valleibrede coalitie aan een uitvoeringsgericht
sponsactieprogramma!

*Naar een participatieve aanpak
voor de inzet van kunst in socio-ecologische transities*

3. REFLECTIE

Ruimte maken voor:
Een uitwisseling van betekenissen

*“We gebruiken kunst omdat we het moesten
doen, maar we weten niet altijd meer even
goed waarom”.*
(participant 9)

Een participatieve aanpak

- 1 Leren en werken in een netwerk
  - 2 Een open handleiding voor kunstopdrachten
  - 3 Delen en archiveren van goede praktijken rond kunst in socio-ecologische transitie
  - 4 Een piloot-kunstopdracht
-

© inhuldiging te mercatoreiland, Rupelmonde, 2023.
Foto: Clara Spillaert

Anton Driesen

Departement Cultuur, Jeugd en Media
Platform Kunst in Opdracht

Webinar Kunst in Opdracht

22.10.2024

Bedankt

DEPARTEMENT
CULTUUR,
JEUGD & MEDIA

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

UHASSELT